

INSTRUIREA CONTINUĂ A PERSONALULUI BIBLIOTECII NAȚIONALE A REPUBLICII MOLDOVA: REZULTATELE CERCETĂRII NECESITĂȚILOR DE DEZVOLTARE A COMPETENȚELOR PROFESIONALE

Lilia POVESTCA,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Rezumat: *Una din cerințele prestatorilor de formare continuă este studierea permanentă a necesităților de formare continuă a personalului de specialitate din biblioteci. Necesitățile de instruire continuă pentru diferite categorii de personal sunt determinate atât de exigențele muncii, cât și de caracteristicile individuale ale angajaților. Articolul reflectă rezultatele unui studiu privind necesitățile de formare profesională a personalului de specialitate din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, elaborat de Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării în perioada lunii decembrie 2021.*

Cuvinte-cheie: *formare profesională continuă, personal de bibliotecă, necesități de formare.*

Abstract: *One of the requirements for continuing education providers is an ongoing study of continuing education needs of specialized library staff. Further education needs of different categories of staff are determined by both the job demands and the individual characteristics of employees. The article reflects the results of study on the training needs of specialized staff within the National Library of the Republic of Moldova developed by the Center for Continuing Professional Training in Library and Information Sciences in December 2021.*

Keywords: *continuing professional training, library staff, training needs.*

Introducere

Legislația națională în domeniu face referire la obligația prestatorilor de educație continuă de a facilita participarea la cursuri de formare profesională a angajaților, de a respecta prevederile legale, precum *Legea cu privire la biblioteci nr. 160, din 20.07.2017, art. 27*, „Formarea profesională continuă a personalului de specialitate din biblioteci”, care specifică asigurarea acesteia în cadrul centrelor de formare profesională din contul alocațiilor bugetare, precum și din veniturile colectate, prin educația formală, nonformală și informală.

Una din cerințele prestatorilor de educație continuă pentru bibliotecari este studierea permanentă a necesităților de formare. Necesitățile de instruire continuă pentru diferite categorii de personal sunt determinate atât de exigențele mun-

cii, cât și de caracteristicile individuale ale angajaților. Asupra nevoilor de instruire în acumularea de noi cunoștințe și dezvoltarea aptitudinilor profesionale influențează vârsta, experiența profesională, particularitățile motivației în muncă și alți factori [2, p. 46]. Printre modalitățile de identificare a acestor necesități de instruire continuă sunt studiile anuale privind nevoile de formare ale personalului de bibliotecă, care urmăresc scopul de a stabili subiectele solicitate, forma de organizare, metodele utilizate etc. În baza rezultatelor sunt propuse oferte educaționale relevante.

Conform datelor statistice privind activitatea bibliotecilor publice, la 01.01.2022, în Biblioteca Națională a Republicii Moldova (BNRM) activa un număr de 175 de specialiști, dintre care dețin categorii de calificare 86: superioară – 21; categoria a

I-a – 32; categoria a II-a – 33 [3].

Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării din cadrul BNRM (în continuare Centrul) asigură transferul de cunoștințe, dezvoltarea abilităților și atitudinilor profesionale prin organizarea activităților educaționale continue pentru personalul de specialitate din cadrul instituției. Pe parcursul anului 2021, la activitățile Centrului au participat 228 de angajați din cadrul BNRM. Cel puțin la o activitate educațională au participat 50 de persoane. Activitățile educaționale au fost prestate atât de formatorii BNRM (15), cât și formatori externi (14).

Participanții au asimilat cunoștințe și dezvoltat abilități privind: Educația deontologică a personalului de specialitate din bibliotecă; Profilul ORCID – oportunitate de creștere a vizibilității științifice; DOI – identificator de obiecte digitale; Managementul patrimoniului documentar: abordări conceptuale și practice; Managementul voluntariatului în bibliotecă: aspecte conceptuale și practice; Bibliotecarul – formator al competențelor de lectură critică; Licențele Creative Commons – tipuri și caracteristici; OpenDoar – oportunități de diversificare și lărgire a accesului la informație; Lecturi profesionale: conținuturi în acces deschis; Aspecte teoretice și practice privind protecția datelor cu caracter personal; Creare de booktrailer; Managementul riscurilor; Confidențialitatea activității și a datelor pe internet; Control intern managerial. Etica managerială etc.

Forma de organizare a activităților educaționale a fost preponderent online, pe platforma Zoom – 46, iar față în față, personalul BNRM a participat la 6 ateliere profesionale. Situația respectivă este o urmare a crizei pandemice la nivel global, iar formarea continuă a personalului de specialitate din bibliotecă a fost transferată în mediul virtual. În acest context, menționăm că utilizarea calculatorului în organizarea activităților educaționale este o

oportunitate, deoarece, folosită la întregul său potențial, poate aduce beneficii. Instruirea asistată de calculator presupune utilizarea acestuia în toate tipurile de activități educaționale:

- predare, comunicare de cunoștințe;
- consolidarea cunoștințelor vechi;
- sistematizarea cunoștințelor noi;
- aplicarea în contexte practice și exercitarea aplicării cunoștințelor, inclusiv în direcția formării unor deprinderi;
- verificarea cunoștințelor și evaluare [1, p. 137].

Formatorii trebuie să-și actualizeze obiectivele privitoare la această metodă: însușirea, cunoașterea avantajelor și limitelor de instruire asistată de calculator, formarea deprinderilor de utilizare a softurilor, aplicațiilor educaționale în procesul de instruire etc. [1, p. 140].

Misiunea Centrului este de a organiza și asigura informațional-documentar procesul de formare profesională continuă. În acest sens, permanent se studiază nevoile de formare a personalului de specialitate din cadrul instituției prin chestionare de evaluare, interviuri, observații, studii anuale.

Studiul anual privind nevoile de formare profesională continuă

Scopul cercetării: Identificarea nevoilor de formare profesională continuă a personalului de specialitate din cadrul BNRM.

Obiectivele studiului:

- identificarea necesității și motivului participării la instruire;
- cunoașterea surselor de informare despre oferta educațională a BNRM;
- perceperea nivelului de implicare la activitățile educaționale organizate de Centru;
- recunoașterea subiectelor necesare dezvoltării competențelor profesionale.

Studiul s-a efectuat prin metoda anchetării în baza unui chestionar online care a cuprins 7 întrebări, având ca scop colectarea informației dorite.

Perioada de colectare a datelor: decembrie 2021.

Tabelul 1. Profilul sociodemografic al respondenților

Variabila	Grup	Nr. respondenți	%
Categoría de calificare	categoría superioară	15	25%
	categoría I	23	38,3%
	categoría II	15	25%
	fără categoríe	7	11,7%
Studii	superioare de specialitate	16	26,7%
	superioare	41	68,3%
	medii de specialitate	3	5%
	medii	-	-
Vechimea în muncă la bibliotecă	până la 1 an	2	3,3%
	1-2 ani	1	1,7%
	2-5 ani	4	6,7%
	6-10 ani	6	10%
	11-15 ani	6	10%
	16-20 ani	7	11,7%
	peste 20 de ani	34	56,7%

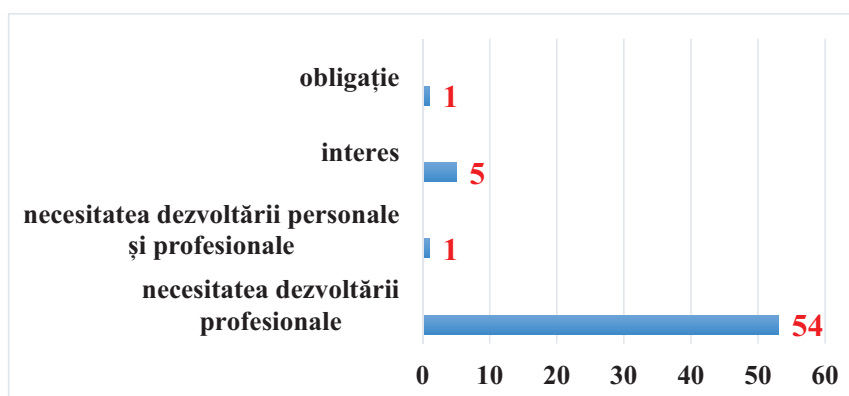
Rezultatele studiului. Din numărul total de 175 de persoane, specialiști din cadrul BNRM, au răspuns la întrebările din chestionar 61 (35%) de persoane.

La întrebarea „Cum considerați, aveți nevoie de instruire continuă?” (Q1) majoritatea respondenților (59) consideră că au nevoie de instruire continuă pentru a-și îmbogăți cunoștințele teoretice, dezvolta aptitudinile și abilitățile profesionale.

Personalul de specialitate al BNRM

conștientizează faptul că pentru a face față cerințelor unei societăți a cunoașterii, trebuie să se dezvolte permanent, să participe sistematic la activități educaționale. În acest sens, motivul de bază de participare la instruirea continuă (Q2) este necesitatea dezvoltării profesionale (pentru 54 de persoane). De asemenea, au menționat necesitatea dezvoltării personale și profesionale (1 persoană); din interes (5 persoane); din obligație (1 persoană).

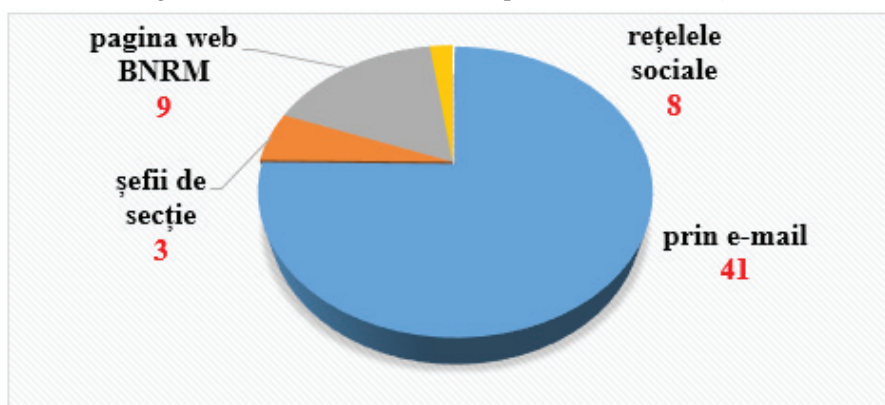
Diagrama nr. 1. Motivele de participare la instruirea continuă

Centrul promovează oferta educațională prin diferite surse de informare: pagina web, pagina de Facebook a Centrului, prin e-mail. Majoritatea respondenților (53) au afirmat că cunosc conținutul ofertei educaționale a Centrului, iar 8 persoane au indicat că nu dețin astfel de informații (Q3). Prin urmare, 41 de

respondenți au indicat că ar accepta sursa de informare privind oferta educațională prin e-mail de la Centru, 3 persoane solicită informarea de către șeful de secție, 9 persoane accesează oferta educațională de pe pagina web a BNRM, iar 8 persoane – pagina de Facebook a Centrului (Q4).

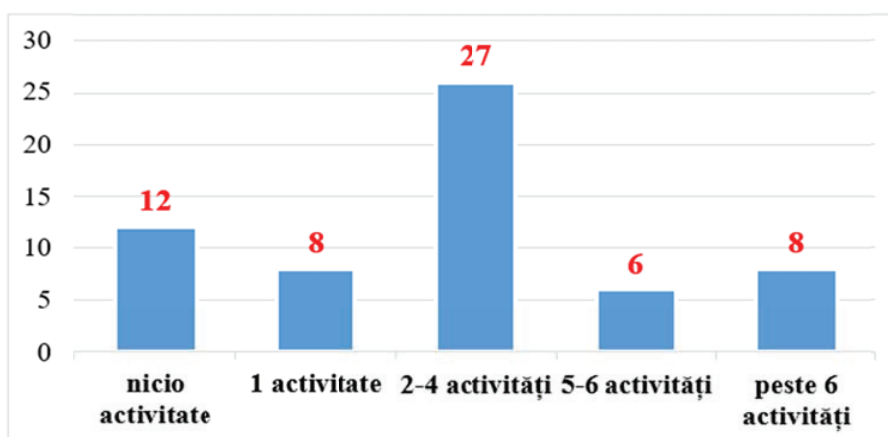
Diagrama nr. 2. Surse de informare privind oferta educațională

Scopul următoarei întrebări (Q5) a fost de a afla frecvența participării la activitățile educaționale organizate de Centru pe par-

cursul anului 2021. Răspunsurile s-au repartizat conform fig. 3:

Diagrama nr. 3. Numărul de activități la care au participat la Centru în anul 2021

Următorul set de întrebări a urmărit scopul de a identifica subiectele solicitate pentru elaborarea ofertelor educaționale pentru anul 2022. În opinia respondenților,

oferta educațională a Centrului ar trebui să includă următoarele subiecte de instruire pentru dezvoltarea competențelor de incluziune digitală (Q6):

Competențe de incluziune digitală	Nr. de solicitări
Modalități de creare a serviciilor și produselor prin TI (infografice, postere, filmulețe video, expoziții virtuale)	38
Utilizarea și crearea instrumentelor web (crearea și menținerea blogurilor, rețelelor sociale: Facebook, Slideshare, YouTube)	34
Utilizarea resurselor în Acces Deschis	33
Cultura informației (accesul, utilizarea și evaluarea informației)	30
Utilizarea platformelor de comunicare și instruire online (Zoom, Google Meet)	28
Utilizarea instrumentelor Microsoft Office (Word, Excel, Power Point)	22
Crearea unei adrese de e-mail instituționale	7
Cum să vorbești cursiv în public (inclusiv online)	1
Comunicarea online, deontologie profesională	1
Inițiere pentru noii angajați ai BNRM	1
Competențe digitale: catalogare digitală, formate MARC etc.	1

Respondenții solicită următoarele tematici privind dezvoltarea competențelor profesionale, conform atribuțiilor reflectate în fișa postului (Q7):

- Cursuri de instruire pentru noii angajați, care nu sunt specialiști în domeniul biblioteconomic;
- Procesul de alcătuire a unei bibliografii naționale. Descrierea bibliografică;
- Managementul redacțional, elaborarea articolului cu caracter enciclopedic;
- Indexarea documentelor (documente grafice, descrieri analitice);
- Descrierea analitică a documentelor;
- Redactarea unui articol științific;
- Corectitudinea creării înregistrărilor bibliografice;
- Consolidarea echipei BNRM, comunicarea instituțională;
- Subiecte cu privire la metadata;
- Comunicarea asertivă - cheia succesului servirii utilizatorilor bibliotecii;
- Prezervarea și conservarea colecțiilor de publicații seriale în noile condiții;
- Elaborarea unei instrucțiuni metodologice (componentele etc.);
- Managementul colecțiilor, forme și metode noi de valorificare a colecțiilor;
- Standardele creării înregistrărilor bibliografice;
- Standardele în biblioteconomie;
- Controlul intern managerial;
- Metode inovative ce țin de valorificarea colecțiilor;
- Evidența colecțiilor;
- Descrierea documentelor în sistem automatizat (în special, pentru colecții speciale);
- Cultura organizațională;
- Semnele de identitate;
- Managementul proiectelor;
- Voluntariat;
- Evidența colecțiilor RMC, RI;
- Schimb internațional de publicații;
- Scrierea proiectelor;
- Știința Deschisă;
- Organizarea expozițiilor virtuale;
- Comunicarea cu instituțiile mass-media, oferirea unui interviu etc.

Au fost solicitate subiecte ce țin mai mult de organizarea activității de editare a publicațiilor: elaborarea unui plan de editare a cărților, prezentarea manuscri-

sului la editură, redactarea, precorectura materialelor textuale biblioteconomice, științifice; remedierea de concept și de stil a publicațiilor, manuscriselor; monitorizarea procesului de machetare a manuscriselor; conlucrarea cu pictorul-designer asupra prezentării grafice; operarea lingvistică și bibliografică a publicațiilor bibliografice; lucrul redactorului cu alcătuitoarii, autorii; colaborarea între redactor, alcătuitoar, autor etc.

Un respondent a evidențiat o temă mai puțin reflectată și abordată în publicațiile de specialitate: cărțile nesolicitate din fondul bibliotecilor - metode noi de studiere. În acest sens, care sunt criteriile de casare a cărților nesolicitate, strategii, metode și recomandări de promovare a colecției.

Unii respondenți au solicitat să fie elaborat un pachet de documente (ghid) de nivel național și internațional în domeniul biblioteconomiei în pregătirea cadrelor bibliotecare pentru atestare: legi, documente de reglementare, tehnologice și funcționale, coduri, standarde, informații despre biblioteci internaționale etc.

Concluzii. Studiul respectiv a scos în evidență necesitatea de a investi în inteligența personalului de specialitate din cadrul BNRM prin activitatea Centrului de Formare din cadrul instituției. Cvasi-unanim, personalul conștientizează rolul formării profesionale continue și interesul pentru oferta educațională a Centrului Biblioteconomic Național. Tematicile solicitate de către respondenți denotă faptul că Centrul este o subdiviziune importantă în cadrul instituției, care urmărește sarcina de a elabora oferte educaționale relevante în corespundere cu nevoile de formare continuă ale personalului. Conform răspunsurilor, tematica cursurilor trebuie să fie în corespundere cu necesitățile profesionale, să ofere oportunități de dezvoltare și obținerea de abilități pentru diversificarea activității. Se recomandă de a pune accent pe incluziunea digitală, pe dezvoltarea competențelor digitale ale bibliotecarilor. De asemenea, să se propună teme unice, cursuri bine documentate și în pas cu tendințele din domeniu. Considerăm că aceste rezultate vor servi ca instrument util

pentru buna desfășurare a instruirii continue pentru personalul de specialitate din cadrul BNRM. Într-o societate dinamică

este foarte importantă planificarea și furnizarea activităților de educație continuă a bibliotecarilor.

Referințe bibliografice:

1. CEOBANU, Ciprian. Învățarea în mediul virtual. Iași: Polirom, 2016, 209 p. ISBN 978-073-46-5827-2.
2. POVESTCA, Lilia. Educația informală a personalului de specialitate din biblioteci. Chișinău: BNRM, 2021, 88 p. ISBN 978-9975-3510-6-5.
3. Raport statistic centralizator privind activitatea Sistemului Național de Biblioteci în anul 2020 [online]. [citat 04.02.2022]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/index.php/profesional/statistica/statistica-de-biblioteca>